

เทศน์เช้า วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๑

พระอาจารย์สงบ มนัสสนุโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ตั้งใจฟังธรรมๆ ฝนตกต้องตามฤดูกาล ถ้าตามฤดูกาล ฤดูกาลของเขา สิ่งดำรงชีวิตก็เหมือนกัน เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะๆ เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะด้วยบุญ ด้วยกุศลได้เกิดเป็นมนุษย์เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนให้มีการกระทำ มีการกระทำ กรรมดี กรรมชั่ว ว่าเรื่องกรรมๆ เราพูดถึงเรื่องกรรมชั่วเราทั้งนั้นเลยนะ เวลาใครมีความทุกข์ความยาก บอกมันเป็นผลของกรรมๆ

มันก็เป็นผลของกรรมนั้นแหละ แต่เราก็มีทำคุณงามความดีของเราเหมือนกัน ถ้าเราไม่ทำคุณงามความดีของเราเหมือนกันนะ เราไม่เกิดมาเป็นมนุษย์เกิดมาพบพระพุทธศาสนา หรือ จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันต้องเวียนว่ายตายเกิดโดยธรรมชาติของมัน ธรรมชาติของมัน ธรรมชาติสร้างมาๆ คุณ ธรรมชาติมันสร้างมา สิ่งมหัศจรรย์ต่างๆ ธรรมชาติสร้างมา ธรรมชาติก็สร้างมนุษย์มาเหมือนกัน แต่มนุษย์มีจิตวิญญาณ จิตวิญญาณของมนุษย์มีความ โลก ความโกรธ ความหลง ถ้ามันพอใจของมันก็มีความสุขของมัน ถ้ามันไม่พอใจ มันคัดค้านของมันก็มีความทุกข์ของมัน ความทุกข์ๆ ความทุกข์อย่างนี้ความทุกข์เพราะเกิดต้นเหตุความ ทะยานอยาก

แต่เวลาเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเรามีศรัทธามีความ เชื่อของเรา เราพยายามจะค้นคว้าหาหัวใจของเรา เราจะต่อสู้กับกิเลสในใจของเรา เราก็จะมานั่งสมาธิภาวนากัน มันก็เป็นความทุกข์อันหนึ่ง แต่ความทุกข์อย่างนี้ความทุกข์เพื่อจะพ้นจาก กิเลสใจ ไม่ใช่ความทุกข์ที่กิเลสมันยื่นให้ ถ้าความทุกข์กิเลสที่มันยื่นให้ มันยื่นให้เราจับเหยื่อ จับเหยื่อไปไม่มีวันที่สิ้นสุด

แต่ความเพียรชอบๆ ความเพียรชอบ ความวิริยอุตสาหะที่จะเอาชนะตนเอง เอาชนะ หัวใจของตน เอาชนะกิเลสในใจของตน แล้วชำระล้างกิเลสในใจของตน สรรพอกกายกิเลสในใจของตน นี่เป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเทศน์โอวาทปาฏิโมกข์ เราจะไม่ทำความชั่วใดๆ ทั้งสิ้น เราจะทำแต่คุณงามความดี เราจะทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว เราจะทำจิตใจเราให้ถึงสิ้นกิเลสไป นี่โอวาทปาฏิโมกข์สอนอะไร สอนพระอรหันต์ แต่ถ้าสอนพวกเรา โอ้โฮ! เอาขนาดนั้น เขียวหรือ ทุกคนเวลามาวัดมาวาขึ้นมาแล้วจะนิพพานๆ จะเอาขนาดนั้นเขียวหรือ

นิพพานคือความดับทุกข์ นิพพานคือความสงบเย็นในใจของตน ในใจของตนมีอำนาจวาสนามากน้อยแค่ไหนก็จะหาความสุขในใจของตนเท่าที่เรามีความสามารถที่จะแสวงหาได้

การแสวงหาของเราการแสวงหาทางโลก ทางโลกเขาแข่งขันกัน โลกต้องมีการแข่งขันเพื่อความเจริญอกงาม มีการแข่งขันกัน มีการขวนขวาย มีการกระทำขึ้นมา โลกจะเจริญๆ นั้นมันเจริญทางโลกใจ แต่มันก็ติดตามมาด้วยพินด้วยไฟง ด้วยการเผาร้อนในหัวใจของตนไป

แต่ถ้าเป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราแสวงหามาสิ่งใดก็ได้แล้วแต่ ถ้าเรามีปัญญา มีความสามารถที่เราจะแบ่งปันได้ ถ้าเรามีสติมีปัญญาสามารถที่จะแบ่งปันได้ เราแบ่งปันเพื่อความสงบสุขของสังคม คนอื่นเขาได้ความสุขความเมตตาจากเรา เขาก็มีความสุขจากการเจือจาง จากการให้ของเรา ถ้าการให้ของเรา สังคมจะร่มเย็นเป็นสุข ถ้าร่มเย็นเป็นสุข น้ำใจของคนๆ มองตาก็รู้ใจใจ เวลามองตาของคนที่มีสติมีปัญญา คนที่มีบุญคุณกับเรา มันซาบซึ้ง ซาบซึ้งใจ นี่ค่าของน้ำใจ ถ้าค่าของน้ำใจ เราทำบุญกุศลขนาดนี้เรายังมีความสุขของเราได้ เราเป็นผู้ให้ๆ

แต่ถ้าเวลากิเลสตัดหาความทะยานอยากขบขันใจของเรา มันบอกว่า “อยู่เฉยๆ ก็จะมีนิพพาน ไปหาครูบาอาจารย์ก็นิพพาน”...อันนี้มันเป็นประเพณีวัฒนธรรมไป

วัด วัดเป็นที่ทำบุญกุศล วัดเป็นที่ที่เสียสละ วัดเป็นที่เราจะแสวงหาสิ่งที่เป็นคุณงามความดีของเรา เราไปทำบุญกุศลของเรา การทำบุญกุศล ทำบุญแล้วไม่ได้บุญ ทำบุญแล้วไม่ได้บุญ

ทำบุญได้บุญแน่นอน สิ่งใดมีการกระทำมันต้องให้ผลแน่นอน ให้ผลชัดๆ แต่กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันมองไม่เห็นใจ มันหยาบๆ ไป มันจะเอาลากสักการะไร โมฆบุรุษตายเพราะลาภ โมฆบุรุษตายเพราะลาภ ครูบาอาจารย์เราที่ประพฤติปฏิบัติมา ตายเพราะ

ลาภๆ ตายเพราะการยกย่องสรรเสริญของคน ตายเพราะคนยกย่องสรรเสริญ มันพยายามจะ
ทำให้เขาพอใจ เวลาจะเทศน์ว่าการต้องขออนุญาตกิเลสก่อนแล้วค่อยจะเทศน์

แต่ถ้าเป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตีหัวกิเลสๆ ตีหัวกิเลส กิเลสในใจ
ของเราเนี่ยไง ความคิดหยาบช้า ความคิดเห็นแก่ตัว ความคิดที่ทำลายคนอื่น ความคิดความหลง
ที่ไม่เข้าใจแล้วไปกว้านพินกว้านไฟมาว่าจะประโยชน์กับเราๆ ไม่เป็นใดๆ ทั้งสิ้น นี่เพราะ
อะไร เพราะมันได้สิ่งใดมา คนที่ไม่มีอำนาจวาสนาบารมีชื่อเสียงกิตติศัพท์กิตติคุณมันหมั่น
คลั่งไปหมดนะ

แต่คนที่มีอำนาจวาสนาบารมีเขาเสียสละของเขา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่า
ในเขาของท่าน ทุกคนแสวงหาท่านต้องแสวงหาท่านเข้าไป สิ่งที่เราแสวงหาเราได้มาว่าเป็น
ประโยชน์กับเราๆ มันหมั่นคลั่งเต็มไปหมด โมฆบุรุษตายเพราะลาภๆ ใจ ถ้าเราไม่ต้องการลาภ
สักการะ เราต้องการสติ เราต้องการสมาธิ เราต้องการปัญญา ถ้ามีสติยับยั้งใจของตน สติมัน
เท่าทันใจของตนนะ มันจะมีสติตลอดเลย มึ่งบ้าๆๆ เพราะมันบ้าคิดไป บ้าคิด คิดออกมามีแต่
ความบ้าทั้งนั้นนะ

แต่ถ้าเป็นความจริงๆ ของเรา นี่กึ่งก้านของธรรม เวลาหลวงตาท่านบอกนะ เข้าขึ้นมา
ท่านก็เดินจงกรม หลวงปู่มั่นก็เดินจงกรม เดินจงกรมมาเพื่อพิจารณา กิ่งก้านของธรรม รากเหง้า
คือหัวใจของตน รากแก้ว ลำต้นคือสมาธิของตน ใ้ความคิดที่มันแว็บๆ แว็บๆ นั่นมันเป็นกิ่ง
เป็นก้าน เป็นกิ่งเป็นก้านเป็นสาขาของใจที่มันออกมาจากใจ ท่านคิดพิจารณา พิจารณา กิ่งก้าน
ของธรรม พิจารณา กิ่งก้านของธรรมไป

ถ้าการเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา พิจารณา กิ่งก้านของธรรม เอามาพิจารณาของเรา
ถ้าพิจารณาแล้วมันปล่อยวางหมด มันวาง เข้าขึ้นมา รถของเราใครมีเครื่องยนต์กลไกก็ต้อง
บำรุงรักษา เขาต้องติดเครื่องมันไม่ให้มันชำรุดเสียหาย ของที่ไม่ได้ใช้เลย เก็บไว้มันจะติดเครื่อง
ไม่ได้ มันจะใช้ประโยชน์ไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน จิตของคน จิตของคนเวลามีสติปัญญาพิจารณาธรรมๆ มีธรรมเป็นเครื่อง
อยู่ๆ อยู่กับธรรมๆ สัจธรรมในหัวใจของตน การเกิดการดับในใจของตนมันเป็นสัจจะความจริง
ของมัน นี่มันเป็นสัจจะความจริง พิจารณา กิ่งก้านของธรรม ดูแลหัวใจของตน นี่พัฒนา อุ่น

เครื่อง เวลาพิจารณา พิจารณาหัวใจ ธรรมเป็นเครื่องอยู่ อยู่กับธรรมๆ มันจะมีความสุขความสงบตลอดไป เพราะมีสติมีปัญญาไง

ไม่ใช่มีข้าวของเงินทองยศถาบรรดาศักดิ์แล้วก็ไม่มีคนชื่นชมเรา มีแต่ความทุกข์ความยาก ของเรามีมากมายไม่มีใครเห็นความสำคัญของเราเลย ทำบุญก็ไม่ได้บุญ ไม่มีใคร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ในป่า สอน ๓ โลกธาตุ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านตรัสรู้ในป่า ท่านอยู่ในป่าของท่าน เวลาตกค่ำคืนขึ้นมา เทวดา อินทร์ พรหมมาฟังเทศน์ หลวงปู่มั่นตลอด มาฟังเทศน์

เทวดา อินทร์ พรหมนะ ที่เราอยากเห็นเทวดา เราอยากเห็นโลกทิพย์ต่างๆ เทวดา อินทร์ พรหมมาฟังเทศน์หลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นเพราะอะไร เพราะมีอริยสังขในใจของตน มีคุณธรรมในใจของตน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านมีคุณธรรมในใจ มีธรรมๆ ในใจ ถ้ามีธรรมในใจอยู่ที่ไหนก็มีความสุข ธรรมเหนือโลกๆ เหนือโลกเหนือการคาดหมาย เหนือการจินตนาการของใครทั้งสิ้น

เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นิพพานสงบเย็นๆ ถ้าสงบเย็นๆ สงบเย็นก็ควายไ้ ควายมันกินหญ้าเสร็จมันก็ไปนอนแช่โคลน เย็น เคี้ยวเคี้ยวสงบเย็นๆ

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราเวลาสอนธรรมะๆ จิตใจต้องค้นคว้าหาใจของตน หาเครื่องอยู่ของตน ใจของตน ใจของตนนี้หาให้ได้ ถ้าใจของตนหาไม่ได้ มันมีแต่เงามีแต่เหยื่อทั้งนั้นนะ มีแต่เหยื่อ เราก็พุ่งชานของเราไปไ้

ไปวัดไปวา วัดเป็นสถานที่ที่ทำบุญของชาวพุทธ วัดเป็นที่ของผู้ที่ปฏิบัติธรรม พระอารามิกชนมันไม่มีบ้านไม่มีเรือน อยู่ในวัดในวา เวลาออกพรรษาแล้ววิเวกไป วิเวกไปที่ไหน วิเวกไปป่าไปเขา ไปป่าไปเขาทำไม

ไปป่าไปเขา ไปป่าไปเขาเพื่อไปประพฤติปฏิบัติ ไปแสวงหาสติปัญญา ไปแสวงหาปัญญาที่จะเอาตัวรอด ไม่ใช่ไปป่าไปเขาเหมือนกับสัตว์ป่า

สัตว์ป่ามันไม่ต้องไป มันอยู่ในป่าในเขา มันเกิดในป่า มันตายในป่า นี่ไง เวลาเราไปป่าไปเขา เราไม่ใช่ไปอยู่เป็นสัตว์ป่า เราเป็นสัตว์มนุษย์ สัตว์ประเสริฐมีสติปัญญา แต่เราอาศัยสิ่งที่เป็นสัตว์ป่ายะ เป็นสถานที่สงบสงัด กายวิเวกเพื่อจะหาจิตที่วิเวก ถ้าหาจิตที่วิเวก นี่ไง เราไปศึกษาค้นคว้าหาสติหาปัญญา เราไม่ใช่ไปอยู่ป่าเพื่อเอาชื่อเสียงกิตติศัพท์กิตติคุณ

คนป่าคนดอยเขาอยู่ป่าทั้งชีวิต เขามีความทุกข์ความยาก เขาอยากจะมีความสุข เขาอยากมีน้ำใช้ มีไฟฟ้าใช้ เขาอยากมีเครื่องยนต์กลไกไว้ใช้ของเขา เขาอยู่ป่าอยู่เขา เขามีความทุกข์ความยากของเขา แล้วเราประพฤติปฏิบัติเราจะเอาความทุกข์ความยากอย่างนั้นไหม

ความทุกข์ความยากแบบนั้นในสายตาของพระ นั่นคือการเกิด การเกิดและการตายเป็นความทุกข์อย่างยิ่ง เวลาการเกิดการตายนี้สถานะของมนุษย์ไง ธรรมชาติสร้างมา ธรรมชาติสร้างสิ่งใดมา แล้วเวลาจิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันได้สร้างเวรสร้างกรรมของมันมา สร้างเวรสร้างกรรมของมันมา พันธุกรรมของจิตมันก็เกิดตามสภาวะแบบนั้น

เวลากรรมมันจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน การเกิด มนุษย์มีค่าเท่ากับมนุษย์ไหม คนป่าคนดอย คนทุกข์คนยาก ถ้าเขาประพฤติปฏิบัติเขาก็เป็นพระอรหันต์ คนร่ำคนรวย คนมั่งมีศรีสุข ถ้าเขาสละของเขา เขาแสวงหาที่ปฏิบัติของเขา เขาก็เป็นพระอรหันต์ มันมีค่าเท่ากัน มันมีกายกับใจเหมือนกัน แต่อำนาจวาสนาของคนมันแตกต่างกัน เวลาการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เขาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเพื่อเอาสติเอาปัญญา ไม่ใช่เอาสถานะของความสูงต่ำมาอวดกัน ความสถานะสูงต่ำมันเป็นเรื่องของกิเลสทั้งนั้นนะ

ฉะนั้น เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเขาต้องค้นคว้าหาใจของตน เข้าป่าเข้าเขาไป เข้าป่าเข้าเขาไปเพื่อจะหาจิตของตน หาจิตของตน ถ้าจิตสงบแล้ว มันเห็นสงบ ดุสิต เวลาหลวงปู่มันเวลาหลวงปู่ชาวท่านไปประพฤติปฏิบัติที่เชียงใหม่ เวลาท่านไปสัณนิเสสที่ไหน เวลาท่านจะจากที่โคนต้นไม้ขึ้นมา มันอาลัยอาวรณ์ มันซาบซึ้งถึงบุญถึงคุณไง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่โคนต้นไม้โพธิ์ เวลาเสวยวิมุตติสุข ยืนเพ่งยืนมองด้วยคุณของเขา เขาให้ความร่มเย็นเป็นสุข เขาให้ความร่มเย็นกับเรา

แต่เรามีหน้าที่ค้นคว้าหาหัวใจของเรา เรามีหน้าที่ใช้สติปัญญาชำระล้างกิเลสในใจของเรา ในที่โคนต้นไม้มันมีบุญมีคุณ มันมีความซาบซึ้ง มันซาบซึ้งแบบโลกๆ นะ แต่เวลาซาบซึ้ง

ในธรรมๆ เวลาหลวงตาท่านปฏิบัติถึงสิ้นกิเลส เวลากราบแล้วกราบเล่า กราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กราบครูบาอาจารย์ที่ท่านอบรมสั่งสอนมา กราบถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ระลึกถึงบุญคุณของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ระลึกถึงครูบาอาจารย์ของเราเป่ากระหม่อมมา เวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติไปแล้ว ถ้าจิตสงบแล้วมันก็รื่นเริง มันก็หลงระเริงว่าเป็นความสุขๆ ของมัน แล้วถ้ามันไม่มีสติปัญญา รักษาแล้วเดี๋ยวมันก็จะเสื่อมหมด เวลาเสื่อมหมดขึ้นมาแล้วใครจะแก้ เวลาจิตเสื่อมๆ ใครจะแก้ เวลามันซาบซึ่งบุญคุณครูบาอาจารย์มันซาบซึ่งครูบาอาจารย์ตรงนี้ไง ซาบซึ่ง

คูลี เด็กมันร้องไห้ มันไม่มีขนมกิน มันไม่พอใจมันก็ร้องไห้ เราเอาอะไรให้มัน ก็ขนมไข่ หลอกมันไข่ เดี่ยวจะพาไปเที่ยวชายทะเล แต่เวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติจิตมันเสื่อม ใครจะหลอก ใครจะอดดจะอ่อน ใครจะดูแล ใครจะพาให้มันพ้นจากการจมอยู่กับความทุกข์อันนั้น

นี่ไง เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านระลึกถึงบุญคุณของครูบาอาจารย์ของเรา เพราะเหตุนี้ไง เราเคยทุกข์เคยยากนะ คนทำงานมาเหนื่อยยากแสนเข็ญ เวลามันได้พักที่อาศัย เราจะได้ความร่มเย็นเป็นสุข เวลาเราจะไปออกเผชิญกับหน้าที่การงานของเรา ละล้าละลั้งๆ เราจะทำงานอะไร เราทำเป็นหรือไม่ เราไปทำแล้วเรามีกำลังสู้มันหรือไม่

เวลาครูบาอาจารย์ของเรา ออกไป สู้เขาเถอะ ใช้สติปัญญาของเรา แพ้ก็ไม่ใช่ไร แพ้กลับมา เดี่ยวพลิกแพลงสู้กับมันใหม่ แพ้กลับมา เดี่ยวอาจารย์จะใส่ยาให้

เวลาโดนกิเลสมันเหยียบย่ำทำลายมา น้ำตาคลอ น้ำตาไหลมาเลย มาออกมาอ่อนพ่อแม่ของมัน พ่อแม่ของมันก็ให้ขนม ให้สติให้ปัญญาเข้าไป ไปต่อสู้กับมันใหม่ ต่อสู้กับมันใหม่ มันต้องต่อสู้ ถ้าไม่ต่อสู้กับกิเลสต้นหาความทะยานอยากในใจของตน พญามารมันครอบครองหัวใจของเรา พญามารๆ นี้

ใครก็ช่วยเราไม่ได้หรอก ได้แต่ปลอบประโลม ได้แต่บอกวิธีการ ได้แต่ให้กำลังใจ แต่เรามีกำลังใจแล้วเราก็กลับไปเผชิญหน้ากับมันใหม่ ไปต่อสู้กับมันๆ ไปต่อสู้กับมันๆ ฝึกสมาธิปฏิบัติ ความสมดุสสมบุรณด้วยเหตุด้วยผล ด้วยครูบาอาจารย์ที่ท่านเคยชี้แนะ ด้วยครูบาอาจารย์ที่ท่านคอยดูรักษา

นี่ไง เวลาไปหาครูบาอาจารย์ เวลาหลวงปู่มันท่านให้ไปอยู่ป่านั้นให้อยู่ป่านี้ ให้คำสั่งสอน ให้วิธีการไปแล้ว ไป ไปฝึกหัด ไปพยายามทดสอบ ผิดถูกอย่างไรเอามารายงานอาจารย์ นี่ไง ฝึกหัดปฏิบัติกันมา ไปอยู่ป่าเขาอยู่ป่ากันอย่างนี้ พระป่า พระป่าที่พระปฏิบัติเขาปฏิบัติเพื่อสติเพื่อปัญญา เพื่อประสบการณ์ของจิตที่รู้จริง รู้จริงเห็นจริงในความเป็นจริง

ไม่ใช่รู้จำ รู้จำแล้วกิเลสมันบังเงา กิเลสมันพลิกแพลงแล้ว “อริยสังเห็นแล้วจะเป็นอย่างนั้น ปฏิบัติแล้วจะเป็นอริยสัง กิเลสจะขาดอย่างนั้น ไอ้! นิพพานสงบเย็น”

สงบ ก็ชื่อเราไง แต่ไม่สงบ ร้อนเป็นไฟอยู่ที่นี่ “สงบเย็นๆ” สงบเย็นก็ควาย ควายมันนอนแช่น้ำ มันเคี้ยวเอื้องหงับๆ สงบเย็น

สงบเย็นด้วยมีสติด้วยปัญญา ด้วยมนุษย์ อยู่ที่ไหนมันก็เป็นธรรม คำว่า “เป็นธรรมๆ” เวลาหลวงตาท่านบอกเลย ท่านพิจารณาถึงแก่นของธรรมๆ เวลาเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาของท่านตลอดเพื่อพิจารณาถึงแก่นของธรรม พิจารณาความรู้สึกนึกคิดในหัวใจของตน นี่ไง ถ้ามีธรรมเป็นเครื่องอยู่ๆ ครูบาอาจารย์ท่านมีธรรมเป็นเครื่องอยู่ ธรรมในหัวใจนั้นมันสมบูรณ์แบบแล้ว ธรรมอันนั้นมันประเสริฐที่สุด

แต่ธรรมตาของมนุษย์นะ มนุษย์ก็เกิดมาจากพ่อจากแม่ จากพ่อจากแม่นี่เป็นสายบุญ สายกรรม พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก แต่ถ้าได้สร้างบุญสร้างกรรมที่ดีมา อภิชาติบุตร บุตรที่ดีกว่าพ่อกว่าแม่ พ่อแม่ก็ดำรงชีพมา พ่อแม่ก็เพื่อชาติตระกูล เราก็เกิดมาชาติตระกูลของเราเหมือนกัน แต่เราประพฤติปฏิบัติขึ้นไป ถ้ามันชำระล้างกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไปนะ มันเหนือพ่อเหนือแม่ เหนือพ่อเหนือแม่เพราะอะไร เพราะพ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก แต่เราจะเป็นพระอรหันต์โดยสังจะ โดยอริยสังจะ โดยวิภูษะ โดยความเป็นจริงของโลก ของวิทยาศาสตร์ของธรรม ของสังคม พระอรหันต์แท้ๆ

พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูกเพราะเป็นความเป็นพระอรหันต์ด้วยบุญด้วยคุณใจ ด้วยบุญด้วยคุณ ด้วยการดูแล ด้วยการบ่มเพาะมา ด้วยสายบุญสายกรรม นี่พระอรหันต์ของลูก พระอรหันต์มีบุญมีคุณ กตัญญูทเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี คนดีเราก็เคารพพ่อแม่ บูชาบุญคุณของท่าน หน้าที่ของเรา เราก็บำรุงรักษา

แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเกือบเป็นเกือบตาย พ่อแม่ของเราถ้าประพฤติปฏิบัติเป็นพระอรหันต์ก็ต้องเป็นพระอรหันต์จริงๆ ด้วยมรรคด้วยผล บุคคล ๔ คู่ โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามิผล อนาคามิมรรค อนาคามิผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล จนถึงสิ้นสุดชำระล้างกิเลสไป นี่พระพุทธศาสนาสอนอย่างนี้ ถ้าสอนอย่างนี้ เป็นพระอรหันต์โดยสัจจะโดยความจริง นั่นเป็นพระอรหันต์แท้ๆ

การเป็นพระอรหันต์ของเราเป็นด้วยพ่อด้วยแม่นี้เป็นพระอรหันต์ด้วยบุญด้วยคุณ ด้วยบุญด้วยคุณแล้วก็เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะผลัดเปลี่ยนกันไป วนเวียนกันไปด้วยผลของเวรของกรรม

แต่การกระทำกรรมดีๆ ขึ้นมา ถอดถอนจนกิเลสตัดหมดความทะยานอยากสิ้นไปในหัวใจของตน แหววาว ฝ่องใส มีความสุขความสงบในใจของตน แล้วรอเวลา รอเวลาจะลาวัฏฏะ กามภพ รูปภพ อรูปภพ วัฏฏวน วิวัฏฏะ จบ พอทันที ลาวัฏฏะ ไม่กลับมาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะอีกแล้ว เอวัง